

ГІГІЄНИЧНІ ВИМОГИ ДО УТРИМАННЯ БДЖІЛ

А.А. Чвир, студент (Arteemka2597@gmail.com)

Науковий керівник – к.с.-г.н., доцент Бондар А.О.

Миколаївський національний аграрний університет

Установлено, що невід'ємною складовою технології виробництва продукції бджільництва є дотримання гігієнічних правил при догляді за бджолиними сім'ями, отриманні різних видів продукції. Розкрито вимоги до розміщення вуликів, пасік. Розглянуто заходи, що запобігають захворюванням бджіл.

Ключові слова: пасіка, бджільництво, вулики, бджолосім'я, маточне молочко.

Постановка проблеми. Останнім часом техногенне навантаження на навколишнє природне середовище досягло великих значень і подальше його збільшення може загрожувати руйнуванням природних умов існування не тільки для світу тварин, але й для самої людини. Медоносна бджола є одним з представників тваринного світу і дуже чутливо реагує на всі зміни умов навколишнього середовища. Вивчення та аналіз факторів, що впливають на медоносну бджолу, дозволяє попередити їх негативну дію. До таких факторів навколишнього середовища належать зовнішні кліматичні умови, медоносні ресурси, випромінювання та поля різноманітного походження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З 2002р. на території України заборонено завіз, виробництво та застосування ветеринарних препаратів, які містять наступні активні речовини: нітрофурани, в т.ч. фуразолідон, ронідазол, дапсон, хлорамфенікол (левоміцетин), диметридазол, колхіцин, хлорпромазин, хлороформ, метронідазол у зв'язку з їх шкідливим впливом на організм, зокрема мутагенною та тератогенною діями. Це питання в своїх роботах досліджував доктор біологічних наук, український вірусолог – В. П. Поліщук [2]. В ході проведення досліджень проб підмору бджіл в Миколаївській регіональній державній лабораторії ветеринарної медицини, досить часто встановлюється слабка ступінь ураження бджолосімей кліщами варрозу. У сільському господарстві є чимало правил, дотримання яких запобігає захворюванням комах і ураження їх шкідниками.

Теоретичне обґрунтування проведених досліджень. Пасіка – це виробнича одиниця господарства. На території пасіки розміщені вулики з бджолиними сім'ями, пасічні будівлі та обладнання. Відстань між пасіками має бути не менш ніж 3-5 км, що сприятиме ефективному використанню медоносів.

Під'їзні шляхи, джерела питної води, захищеність від вітрів, сирості, наявність медозбору протягом сезону – основні вимоги до організації пасік.

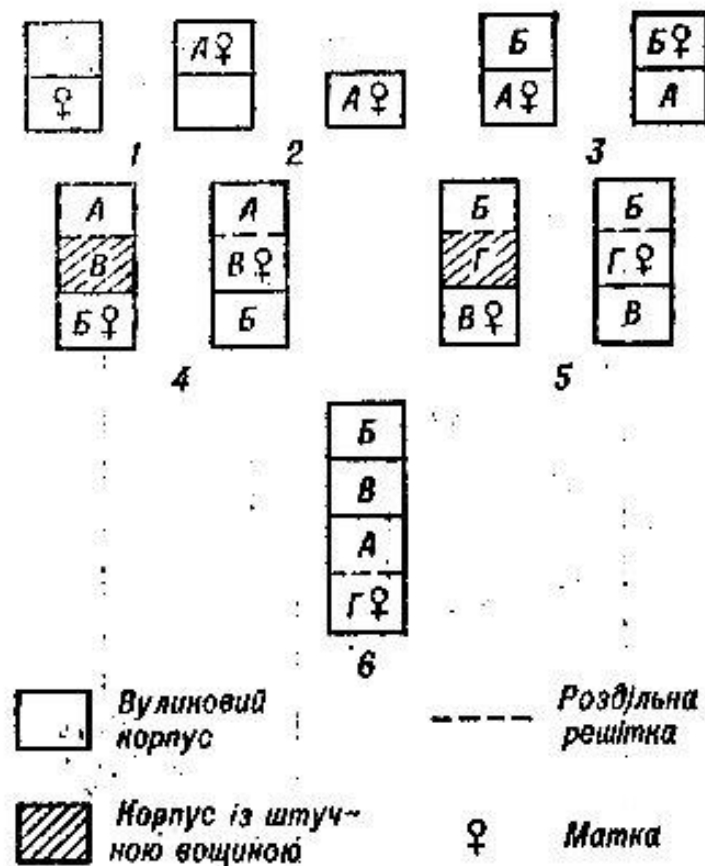
В умовах промислового бджільництва виділяють центральну садибу, де розташований зимівник, сховище для стільників, майстерня для виконання підготовчих робіт до сезону, виробниче приміщення для механічного відкачування меду і його фасування, переробки воскосировини, складське приміщення, а іноді й будинок пасічника. Велике значення мають під'їзні шляхи, наявність електромережі, відсутність високовольтних ліній та тваринницьких ферм, приміщень, гноєсховищ, підприємств з переробки цукрових речовин. Пасіка повинна бути огорожена, захищена від вітру і спеки деревами та кущами. Не можна розміщувати пасіку біля великих річок, тому що за льоту до медоносів через річку, гине багато бджіл. Бажано розміщувати пасіку від інших пасік на відстані 5-7 км, що запобігає поширенню захворювань [1].

Кількість бджолиних сімей на пасіці може бути різною, вулики розташовують на площі з розрахунку 20-40 м² на одну бджолину сім'ю, на відстані 2 м один від одного і 4 м між рядами. Бджолині сім'ї на пасіці розміщують трьома способами: пунктирним, шаховим і груповим. Пасіки можуть бути стаціонарними (100-200 б/с) і кочовими (300 і більше б/с). Великі пасіки розділяють на точки по 40-50 бджолосімей і вивозять на медозбір. Зараз створюються спілки бджолярів, бджолині ферми, кооперативні підприємства. Почали з'являтися різні комплекси, об'єднання. На сьогоднішній день налічують сотні підприємств, об'єднань. Кращим місцем для розміщення пасіки є лісосмуги та краї лісу. Не рекомендується розміщувати вулики в дуже затінених, вогких і низинних місцях, де бувають тумани. Тінь затримує виліт бджіл уранці, а туман сприяє зараженню сімей грибковими захворюваннями [2].

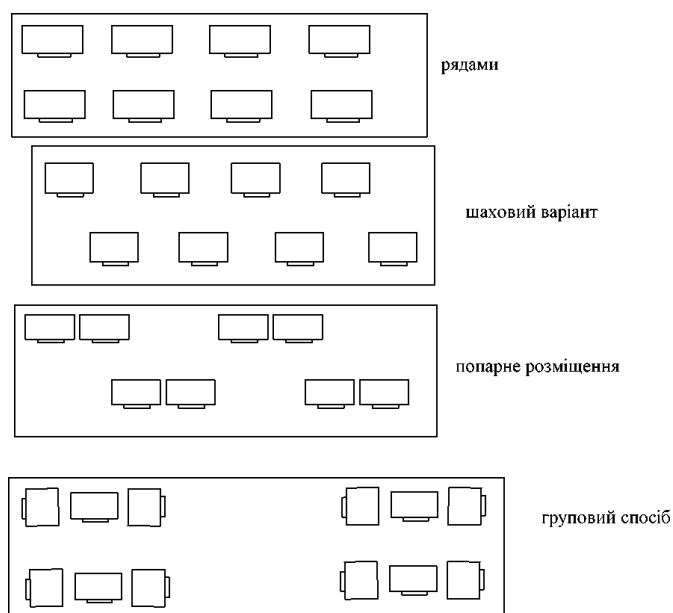
Схема сезонних робіт у багатокорпусних вуликах така: на початку весни під час очисного обльоту у вуликах міняють денця на чисті запасні. Бджоли знаходяться здебільшого у верхньому корпусі, тому нижній (порожній) доцільно зняти (рис. 1). Якщо в ньому будуть 1-2 рамки з розплодом, їх переставляють у верхній. Розміщуючись протягом 3-4 тижнів в одному невеликому корпусі, бджоли добре обігрівають себе, чим стимулюють роботу матки та прискорюють весняне нарощування. Для збереження тепла гніздо зверху старанно утеплюють. Доцільно, щоб у ньому в цей період було не менше 8 кг меду і 2-3 рамок з пергою. Як тільки в залишеному корпусі з'явиться 7-8 рамок розплоду, а всі рамки будуть густо вкриті бджолами, ставлять другий корпус з 6-8 кг меду і пергою. Бджоли його швидко освоюють, сюди незабаром

переходить і матка. Якщо весна холодна і сім'ї розвиваються повільно, другий корпус підставляють під перший. В нормальних умовах вистачає 2-3 тижні, щоб бджоли зайняли обидва корпуси. На початку літа другі корпуси заповнюються розплодом різного віку. В нижньому він в основному весь закритий. Сім'ї щоденно поповнюються молодими бджолами. В цей період підставляють треті корпуси. Ставлячи корпус, міняють місцями перші два. Верхній з молодим розплодом і маткою ставлять під низ, далі поміщають третій, а той, що був нижнім, поверх нього. Таким чином, гніздо бджіл буде штучно розірвано. Ліквідуючи розрив, бджоли енергійно освоюють середній корпус, підготовляючи місце для відкладання яєць маткою [5].

Для зручності огляду бджолиних сімей і подовження строку використання вуликів, їх доцільно ставити на спеціальні металеві підставки або вбиті в землю кілки висотою 20-25 см. Ставлять вулики рівно з невеликим нахилом вперед для запобігання потраплянню у вулик дощової води і полегшення винесення бджолами вуликового сміття, мертвих бджіл тощо. Перед заселенням вуликів їх необхідно пофарбувати у білий, жовтий, зелений і синій різних відтінків кольори.

Спосіб розміщення вуликів на пасіці залежить від площі і рельєфу місцевості. Практикують різноманітні способи постановки вуликів на пасічну точку: рядами, попарно, групами (рис. 2). На невеликих пасіках вулики розставляють в шаховому порядку на відстані 3-4 м ряд від ряду і 1,8-2,5 м між вуликами в ряду. На великих пасіках такий спосіб не доцільний, оскільки потребує великої площі під точку. Попарне розміщення передбачає постановку вуликів парами на відстані 3 м пара від пари. Кращим варіантом групового розміщення є встановлення вуликів по 3-4 в групі з проміжками між ними 60 см, між групами – 7-8 м, з напрямком льотків в один або різні боки. Перед заселенням вуликів їх необхідно пофарбувати у білий, жовтий, зелений і синій різних відтінків кольори. Фарбування вуликів не тільки подовжує строк їх використання, але й запобігає блуканню бджіл. Крім того, пофарбована поверхня вуликів відбиває сонячні промені, що позитивно діє на сильні бджолині сім'ї.

Рис. 2. Схеми розміщення вуликів на точці

При такому розміщенні вулики зручніше навантажувати на автомашину, оскільки вона може під'їхати впритул до розміщених, по обидва боки, вуликів.

При груповому розміщенні вуликів бджоли і бджолині матки легше орієнтуються, а тому буває менше втрат, зльотів і нальотів. При груповому розміщенні вуликів значно скорочується територія пасіки. При шаховому способі на один вулик необхідно 35-40 м² території, при груповому – 12-16 м². Відповідно при груповому способі значно продуктивніше використовується праця пасічників. Якщо вулики на пасіці розміщені занадто однотипно, доцільно висаджувати дерева і кущі для покращення орієнтування бджіл [4].

Сучасне бджільництво займається постійним зміцненням пасік. Для цього створюються спеціальні умови, використовується інтенсивна технологія, механізми, та підвищується продуктивність. В сучасному бджільництві активно застосовується центрифуга, вона допомагає здобувати віск [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. З кожним роком все більшого значення набувала інноваційність у різних напрямках сільського господарства. Таким чином вона має право на існування і у бджільництві. Дотримання всіх правил і вимог щодо утримання бджіл покращує якість і кількість меду. Подальше дослідження проблеми утримання бджіл повинно призвести до позитивних змін у розвитку бджільництва.

Список використаних джерел

1. Правила утримання бджіл у населених пунктах [Електронний ресурс] – Веб-сайт – Режим доступу: <http://poradum.com/poradi-dlya-domu/gospodarstvo/pravila-utrimannya-bdzhil-u-naselenix-punktax.html>
2. Поліщук В. П. Бджільництво / В. П. Поліщук. – Л. : Український пасічник, 2001. – 211 с.
3. Сучасне бджільництво: методи, поради [Електронний ресурс] – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://poradum.com/sad-i-gorod/doglyad-za-bdzholami/suchasne-bdzhilnictvo-metodi-poradi.html>
4. Головецький І. І. Санітарно-гігієнічні аспекти ведення бджільництва/ І. І. Головецький, О. М. Лосєв. – К. : Інтерсервіс, 2013. – 37 с.
5. Бджільництво [Електронний ресурс] – Веб-сайт. - Режим доступу: <http://bee-home.ru/bdzhil-nytstvo-pidgotovka-pasik-do-medozboru-ta-iogo-vykorystsnyia.html>